

Merete Sanderhoff. SORTE BILLEDER-KUNST OG KANON. Ravens sorte bibliotek. København 2007. ISBN 978-87-7378-291-0. 208 sider.

Merete Sanderhoff er mag.art i kunsthistorie. Hendes bog SORTE BILLEDER – KUNST OG KANON tager fat på spørgsmålet, om der eksisterer en dansk kunstkanon, og i så fald hvorfor en gruppe yngre kunstnere befinder sig i udkanten af denne kanon? Denne gruppe består af en norsk og syv danske kunstnere. Med et lille kunstgreb lancerer Sanderhoff dem under betegnelsen; passionisme. Man kan håbe, at bogen kan sætte skub i en bredere diskussion, der handler om kvalitet i dansk kunst. Spørgsmålet melder sig også, om man kan tale om en særlig dansk tradition i forhold til europæisk og amerikansk kunst, og om der er strømninger i dansk kunst, der bevidst eller ubevidst bliver overset, når det gælder indkøb til museerne og i kunsthistoriske oversigtsværker? I sin bog citerer Sanderhoff den engelske kunstner og kunsthistoriker Victor Burgin, der om kanon skriver " ... at få adgang til den, er at blive udvalgt til evig præsentation, at blive nægret adgang, er at blive dømt til evig glemsel. Kanon er det, der bliver skrevet om, samlet på og undervist i; den forlænger sig selv, legitimerer sig selv og er vilkårlig; kanonen er den guldmøntfod, som nye kunstneriske strømningers værdi måles op mod." Sanderhoff skriver, at kanon er kødeliggørelsen af et givent paradigme, mens paradigmet udgør ånden i kanon. De to størrelser hænger uløseligt sammen. Og når der sker et paradigmeskift, vil indholdet i kanonen tilsvarende ændre sig. Kunsthistorien består af en lang række af paradigmeskift i overgangen mellem de forskellige stilperioder. Eeks. mel-

lem middelalder og renaissance. Bogen er skrevet på baggrund af en prisopgave ved Afdeling for kunsthistorie ved Aarhus Universitet. Prispogavens titel var "I periferien af kanon". Forfatteren mener, at det er: "en formulering der implicerer en vis enighed om, hvad der udgør den kunsthistoriske kanon" og endvidere at noget kunst er i centrum, mens anden kunst er periferi. Det rejser nogle umiddelbare spørgsmål. Hvad bygger denne enighed på? Og hvem definerer, hvad der er centrum og periferi? Hun skriver, at hun i sin studie tid ved kunsthistorie på Aarhus Universitet gang på gang er blevet præsenteret for den samme kongerække af kunstnere, når det gælder kunsthistorien fra omkring 1900 og fremefter. Startende med Marcel Duchamp og pisseoiren med titlen "Fontene" fra 1917. Et anti-kunstværk der med tiden er blevet indbegrebet af avantgarde, og som for mange indenfor kunstverdenen, det være sig kunsthistorikere, museumsfolk, anmeldere og kunst-samlere, er kerneværket i vor tids kunstkanon. Sanderhoff vil gerne have en mere bred kunstkanon, baseret på et mangfoldighedsparadigme, hvor der er fokus på andre typer kunst end avantgarden. Det er her, hun præsenterer 8 yngre kunstnere: norske Odd Nerdrum, samt de danske kunstnere Thomas Kluge, Ulrik Møller, afdøde Preben Fjederholt, Peter Martensen, Balder Olrik, Martin Bigum og Michael Kvium. Forfatteren kalder dem for passionisterne. Kunstnere for hvem passion, lidenskab og melankoli er vigtig. Hun demonstrerer, hvordan disse fænomener kan ses i en lang række af kunsthistoriens kendte navne: El Greco, Goya, Caravaggio, Rembrandt, Böcklin, Hammershøi m.fl. Alle de 8 kunstnere bliver grundigt behandlet under den til lejligheden opfundne stilretning passionismen. En betegnelse som Sanderhoff selv har opfundet.

Nu er der et stort spring fra den internationale kanon til en dansk ditto, og der mangler en del mellemregninger i bogen. Jeg vil mene, at det mangfoldighedsparadigme, som Sanderhoff plæderer for, allerede eksisterer, når det gælder dansk kunst. Enkelte af de 8 passionister er måske kontroversielle, men næppe oversete; en af dem, Michael Kvium er vel den mest færederede maler i Danmark lige nu. Set i et lidt større perspektiv kunne det være interessant at belyse sammenhænge og fællestræk i dansk, nordisk og international kunst med kunstnere, der arbejder i sporet af realismen og symbolismen, med inspiration fra de store mestre fra barokken og romantikken – men med et nutidigt budskab. Man kan så trække nogle linjer i dansk kunst med kunstnere som: Abildgaard, Ring, Hammershøi, Willumsen, Svend Wiig Hansen, Palle Nielsen, Kurt Trampedach, Anders Kirkegaard, Poul Anker Bech og mange andre udover Sanderhoffs passionister.

EN DANSK KANON?

Er nærliggende spørgsmål er, om der eksisterer en dansk kanon, og i så fald, hvordan udmonter det sig i det danske kunstliv, f.eks. i kunsthistorien og i museernes og fondenes indkøb. Mine erfaringer som billedkunstner siger, at dansk kunstliv er meget bredt, og at holdningerne er delte. Det giver tilsyneladende nogle markante brudflader mellem de forskellige kunstmiljøer: lige fra undergrundsgallerierne, til de etablerede gallerier og kunstnersammenslutningerne. Men der er også en intern forståelse i kunstmiljøet om, at alle led er vigtige. De danske kunstnersammenslutninger har spillet en stor rolle i dansk kunstliv på mange planer, også når det gælder om at lade unge kunstnere få chancen til at udstille.

Nu har gallerierne fået en større indflydelse end kunstnersammenslutningerne; men min pointe er, at denne sammenslutning er et billede på en rummelighed og mangfoldighed i dansk kunstliv. Og at denne mangfoldighed kan spores både i de danske kunstmuseers samlinger og i den hjemlige kunsthistorie. I forlængelse af denne holdning er det derfor ikke overraskende, at et værk af billedhuggeren Astrid Noack optræder i kulturministeriets kulturkanon, nemlig skulpturen: "Stående kvinde" fra 1937-43, en skulptur som på smukkeste vis fortsætter traditionen tilbage til den græske kunst, og som i sit udtryk ligger meget langt væk fra avantgarden og Duchamp.

NY DANSK KUNSTHISTORIE

Der er mange fronter i dansk kunstliv, og det er nok symptomatisk, at ministeriets kulturkanon kun omfatter værker af afdøde danske kunstnere! Ser man på kunstmuseernes indkøb gennem de sidste 50 år, er det snarere modernismen end avantgarden, der dominerer. Medens det er rigtig nok, at tendenser som realisme, naturalisme og symbolisme i nogen grad har været overset, ja, man kan opleve det pudsige fænomen, at engelske og amerikanske kunstnere indenfor de pågældende stilretninger bliver dyrket med stor fanfare på de danske museer, medens de danske kunstnere indenfor samme genre bliver forbigået. Hvordan kan man forklare denne dobbelthed? Er det her, Merete Sanderhoff måske får ret i sin tese, at der eksisterer en uskrevet dansk kanon, der opererer med avantgardens udviklingshistorie som parameter? Eller har Cobra bevægelsen, som sprængte hul i en figurativ tradition skylden, og som stadigvæk blokerer for de store linjer i dansk kunst? Hvor forskellige hold-

ningerne er, og hvor meget tingene rykker på den hjemlige kunstscene, bliver tydelig, hvis man sammenligner de to store værker om dansk kunst: "Dansk Kunsthistorie" udgivet af Politikens Forlag i 1975 og så "Ny Dansk Kunsthistorie" udgivet af Kunstbøgklubben i 1996. Politikens serie er i 5 bind, og perioden fra 1900 til i dag udgør det sidste bind. Her skriver kunsthistorikeren Knud Voss: "Det var stærke årtier, de første i vort århundrede, og deres virkning kendes endnu i vor egen nærmeste tids kunst, der trods et tilsyneladende eksperimentelt niveau ofte blot gentager, og dermed etablerer sig selv til døde." (side 198). Denne holdning hos forfatteren betyder også, at kunstnere som Per Kirkeby, Bjørn Nørsgaard, Poul Gernes fra EKS-Skolen, og mange andre af de nu kanoniserede kunstnere, ikke nævnes med et ord! Jeg skal love for, at det gav røre i andedammen! Ja, ren harme hos John Hunov i Daner Galleriet. Alt hvad der ligner avantgarde og provokationer i dansk kunst bliver fortiet. Skal man tro "Ny Dansk Kunsthistorie" fra 1996, udgivet af Kunstbøgklubben, så er dansk kunst vokset vældigt på de tyve år, der ligger mellem de to oversigtsværker. Serien er på 10 bind, hvoraf de sidste 5 er helliget dansk kunst fra 1900 til i dag. Det er en kunsthistorie, der favner meget bredere end ovennævnte serie, og hvor indflydelsen fra Kunstakademiet i København er markant, især når det handler om skulptur, men hvor også den traditionelle figurative kunst behandles grundigt af en ikke-kunsthistoriker: Henning Jørgensen. Der er mange, der har en passion for dansk kunst, og som blander sig i diskussionen, om hvad der er væsentligt. Set i denne optik er Merete Sanderhoffs bog SORTE BILLEDER – KUNST OG KANON et fint partsindlæg i diskussionen om hvilke kugler, der fremover skal i kanonen! Jeg håber me-

get, at hun fortsætter sine undersøgelser, og at hun måske en dag kan belyse hvordan sammenhængen er mellem en international kunstkanon og en dansk kunstkanon. Det vil også hjælpe til at give et bedre og anderledes overblik over dansk kunst.

119

NOTER

1. Merete Sanderhoff præsenterede sine ideer i Nordisk Museologi nr. 1, 2006, s. 74-88.

Søren Elgaard. Født 1951.

Maler

Medlem af Den Frie Udstilling og Vå-udstillingen. Studielektor ved afdelingen for kunsthistorie ved Aarhus Universitet.

Hjemmeside: www.sorenelgaard.dk

Mail: kontakt@sorenelgaard.dk